

Мороз В.М. (Україна; e-mail: moroz32@rambler.ru)

Мороз С.А. (Україна; e-mail: ra_ekma@yahoo.com)

ВДОСКОНАЛЕННЯ НОРМ ЩОДО ПУБЛІКАЦІЇ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЙ ЯК НАПРЯМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ

Постановка проблеми. Проблематика підвищення якості освітньої послуги, з огляду на її ідеологічно-патріотичну, соціально-економічну та технічно-технологічну значущість для розвитку суспільства, є об'єктом постійної уваги як з боку органів державної влади, незалежно від їх профілю та рівня реалізації функцій державного управління, так і з боку профільних установ і закладів системи освіти. Міністр освіти і науки України Квіт С.М., під час прес-конференції керівництва МОН України «Нові кроки в освітній політиці України» (04.03.2014 р., м. Київ), зазначив, що «Міністерство освіти і науки переходить від щоденного контролювання роботи навчальних закладів до того, що ми допомагатимемо нашим закладам освіти займатися власне якістю. Тобто у центрі нашої уваги – якість. Якість навчання, якість викладання та якість наукових досліджень. Завдання Міністерства – сприяти досягненню нашими навчальними закладами найвищої якості, а не щодня їх контролювати» [3]. Слід звернути увагу, що Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року визначає питання підвищення якості освіти серед пріоритетних напрямів розвитку освітянської галузі [2], а відповідно і наукові пошуки щодо зазначеної проблематики є перспективними та значущими як для освітянської галузі безпосередньо, так і для суспільного розвитку в цілому.

Виклад основного матеріалу. Питання державного управління сферою освіти постійно перебувають у межах кола наукових інтересів дослідників. Серед останніх науково-комунікативних заходів, тематика яких була спрямована на пошук ефективних механізмів державно-управлінського впливу на розвиток системи освіти та підвищення її якості слід виділити: міжнародну науково-практичну конференцію «Інтеграція освіти, науки і бізнесу» (19.09.2014, м. Запоріжжя – ДВНЗ «Запорізький національний університет»); наукову конференцію «Забезпечення якості і взаємної довіри в системі вищої освіти України» (02.10.2014, м. Київ – Національна Академія керівних кадрів культури і мистецтв). На пленарному засіданні останнього науково-комунікативного заходу, було звернуто увагу, що «освіта є засадничим важелем у розвитку людей і суспільств, а для держави – ключовим фактором перетворення в успішного актора в глобальному змаганні. В демократичних країнах якість освіти є передусім наслідком культури якості, яка полягає у стабільній дійовій комунікації між всіма освітніми

партнерами (студентами, батьками, викладачами, працедавцями, громадськими організаціями, владою, платниками податків тощо)» [6]. Встановлення та розвиток дійовій комунікації між основними учасниками освітнього процесу залежить, з одного боку, від стану розвитку суб'єктів та об'єктів освітньої комунікації, а з іншого – від чисельних факторів впливу на середовище їх взаємодії та потужності прояву окремих детермінант процесу саморозвитку відповідної системи. Разом з тим, саморозвиток системи вищої освіти держави, може бути розглянутий, у тому числі, і в контексті інституціональних впливів суб'єктів державного управління. Залишаючи поза увагою проблематику співвіднесення процесів саморозвитку системи вищої освіти та рефлексії її інституцій на цілеспрямований вплив суб'єктів державного управління, звернемо увагу лише на той аспект порушеної проблематики, який безпосередньо пов'язано з умовами формування потенціалів учасників навчального процесу. Об'єктом дослідження було обрано процес підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів у межах якого питання вдосконалення норм щодо публікації результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук позиціонують у якості предмету наукового пошуку. Тематична спрямованість цієї публікації була обумовлена аналізом змісту думок науковців які були презентовані у межах громадського обговорення проекту наказу МОН «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» [1]. Оприлюднений 17.07.2014 р. на офіційному сайті Міністерства освіти і науки України проект наказу, станом на час підготовки цієї публікації, став предметом обговорення для 369 осіб, що досить переконливо свідчить про актуальність відповідної проблематики. Слід звернути увагу, що вище наведена кількість зацікавлених у результатах обговорення осіб, відображує лише тих науковців, які залишили свій коментар на сторінці інтерактивного спілкування та не враховує вчених які опрацювали відповідні пропозиції та надіслали їх безпосередньо на електронну поштову скриньку Департаменту атестації кадрів вищої кваліфікації. До категорії останніх учасників обговорення змісту відповідного проекту наказу належить і автор цієї публікації. Разом з тим, надіслані нами пропозиції потребують на обговорення на рівні науково-комунікативного заходу, адже саме у межах відкритого обміну думками, опрацьовуються найбільш раціональні управлінські рішення.

Висновки. Залишаючи поза увагою той напрям презентованої вище інтерактивної дискусії, який розгорнувся навколо питання можливості долучення до іноземних публікацій за темою докторської (кандидатської) дисертації статей, опублікованих в матеріалах до наукових конференцій, конгресів, симпозіумів, семінарів, проведених в інших державах, хоча і цей напрям також заслуговує на першочергову

увагу науковців, звернемося до змісту пропозиції законодавця щодо зменшення кількості публікацій за темою докторської та кандидатської дисертацій до 15 та 3 одиниць відповідно [7]. Спробуємо, перевести питання кількості публікацій до площини їх якості.

По-перше, за результатами аналізу змісту авторефератів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління, можемо стверджувати, що переважна більшість здобувачів не лише виконує вимогу щодо кількості наукових робіт автора у фахових виданнях, що само по собі не є показовим, адже без наявності встановленого мінімуму публікацій дисертація не може бути рекомендована спеціалізованою вченою радою до захисту, а і демонструє значне перевищення встановленого ліміту. Отже, діючи на цей час норма щодо необхідної кількості публікацій за темою дисертації (на здобуття наукового ступеня доктора наук – не менше 20 публікацій, а на здобуття наукового ступеня кандидата наук – не менше п'яти публікацій у наукових (зокрема електронних) фахових виданнях України та інших держав [5]) не може розглядатись як значна перешкода для здобувача наукового ступеня.

По-друге, питання кількості результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук, повинно бути переведено у площину їх якості. Наприклад, пп. 2.1–2.2 Проекту наказу «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук», питання якості публікацій подаються через призму вимоги щодо наявності у здобувача наукових робіт у «виданнях інших держав з наряду, з якого підготовлено дисертацію, у тому числі статті, опубліковані в матеріалах до наукових конференцій, конгресів, симпозіумів, семінарів, проведених в інших державах. До таких публікацій можуть прирівнюватися публікації у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз» [7]. Вважаємо за необхідне звернути увагу наукової спільноти, на існуючий перелік міжнародних наукометричних та реферативних баз, який було конкретизовано Науково-видавничою радою НАН України у такому вигляді: WEB OF SCIENCE: <http://thomsonreuters.com/>; SCOPUS: <https://www.scopus.com/>; DOAJ: <http://www.doaj.org/>; SCIRUS: <http://www.scirus.com/>; Ulrich's Periodicals Directory: ulrichsweb.serialssolutions.com; ISI: <http://www.isi-web.org/>; Academic Search EBSCO Publishing: <http://www.ebscohost.com/>; PsycINFO: <http://www.apa.org/>; OAJSE: <http://www.oajse.com/>; J-Gate: <http://j-gate.informindia.co.in/>; SHERPA / Romeo: <http://www.sherpa.ac.uk/> [4].

По-третє, на наш погляд, є не припустимим прирівнювати за своїм статусом публікації які були оприлюднені у межах видань України, які включені до міжнародних наукометричних баз та публікації, які було розміщено у виданнях інших держав з наряду, у тому числі статті,

опубліковані в матеріалах до наукових конференцій, конгресів, симпозіумів, семінарів, проведених в інших державах. Нагадаємо, що законодавець допускає можливість прирівнювання статусів вище наведених різновидів публікацій.

Л і т е р а т у р а

1. Запрошуємо до громадського обговорення проекту наказу МОН про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук [електронний ресурс] / Повідомлення від 17.07.2014 р. // Міністерство освіти і науки України. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/ua/messages/35247-zaproshuemo-do-gromadskogo-obgovorennya-proektu-nakazu-mon-pro-opublikuvannya-rezultativ-disertatsiy-na-zdobuttya-naukovih-stupeniv-doktora-i-kandidata-nauk>

2. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року / Указ Президента України від 25.06.2013 р. № 344/2013 «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» // Офіційний вісник України. – 2013. – №50. – С. 18

3. Нове керівництво МОН розповіло про першочергові кроки в освітній політиці [електронний ресурс] / Актуальні новини // Міністерство освіти і науки України. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/ua/actually/29271-nove-kerivnitstvo-mon-rozpovilo-pro-persh-kroki-v-osvitniy-polititsi>

4. Перелік міжнародних наукометричних та реферативних баз даних [електронний ресурс] / Наукові публікації і видавнича діяльність НАН України: інформація про міжнародні наукометричні та реферативні бази даних // Національна академія наук України. – Режим доступу: <http://www1.nas.gov.ua/publications/news/Pages/25092013.aspx>

5. Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук / Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 17.10.2012 р. № 1112 // Офіційний вісник України. – 2012. – №86. – С. 250

6. Програма конференції «Національна система забезпечення якості і взаємної довіри в системі вищої освіти (TRUST)» [електронний ресурс] / Повідомлення від імені консорціуму університетів-партнерів Темпус-проекту // Національна Академія керівних кадрів культури і мистецтв. – Режим доступу: <http://nakkim.edu.ua/academy/шановні-освітяни-студенти>

7. Проект наказу «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» [електронний ресурс] / Повідомлення від 17.07.2014 р. // Міністерство освіти і науки України. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1405583513/>